

ІННОВАЦІЙНІ ЗАСАДИ ТА МОДЕРНІЗАЦІЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ У ВИЩІЙ ХУДОЖНЬО-ПЕДАГОГІЧНІЙ ОСВІТІ

УДК 37.091.7.01.

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2024.316348>

Юлія Колісник-Гуменюк, доктор педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії і методики технологічної освіти,
креслення та комп'ютерної графіки
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

ІННОВАЦІЙНІ ЗАСАДИ ТА МОДЕРНІЗАЦІЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ У ВИЩІЙ ХУДОЖНЬО-ПЕДАГОГІЧНІЙ ОСВІТІ

У статті розглядаються інноваційні засади та процеси модернізації професійної підготовки майбутніх фахівців у системі вищої художньо-педагогічної освіти України. Описані ключові напрями розвитку, зокрема: впровадження неперервного навчання, компетентнісно-спрямованого та особистісно зорієнтованого підходів. Акцентується увага на використанні інтерактивних технологій і проєктних методів навчання, інтегрованих у кредитно-модульну організацію освітнього процесу.

Проаналізовано вплив Болонської декларації на структуру навчання та оцінювання, що сприяє підвищенню якості підготовки студентів і їхньої професійної мобільності. Упровадження стандартів вищої освіти розглядається як важливий етап забезпечення конвертованості та універсалізації професійної освіти в Україні та за її межами.

Ключові слова: художньо-педагогічна освіта; інноваційні технології; кредитно-модульна система; компетентнісний підхід; модернізація освіти; стандарти вищої освіти.

Літ. 9.

Yuliia Kolisnyk-Humeniuk, Doctor of Sciences (Pedagogy), Associate Professor,
Associate Professor of the Theory and Methods of Technological Education,
Drawings and Computer Graphics Department,
Mykhaylo Dragomanov Ukrainian State University

INNOVATIVE PRINCIPLES AND MODERNIZATION OF PROFESSIONAL TRAINING IN HIGHER ARTISTIC AND PEDAGOGICAL EDUCATION

Modern pedagogical science is at the stage of rethinking the conceptual foundations of art-pedagogical education, the purpose of which is to prepare qualified teachers who strive to carry out scientific and methodological work in the process of professional activity, based on modern requirements of teaching methodology. The main tasks of higher education are to train specialists on the basis of new pedagogical learning technologies; to teach future teachers of professional and artistic disciplines to creatively use professional knowledge and practical skills in pedagogical activities; form and develop spiritual and moral values; ensure a high level of professional skill; to provide aesthetic education and development of creative abilities of young people.

The article examines innovative principles and processes of modernization of professional training of future specialists in the system of higher artistic and pedagogical education of Ukraine. The key directions of development are described, in particular: the introduction of continuous training, competency-oriented and personally oriented approaches. Emphasis is placed on the use of interactive technologies and project-based learning methods integrated into the credit-module organization of the educational process.

The influence of the Bologna Declaration on the structure of education and assessment, which contributes to the improvement of the quality of student training and their professional mobility, is analyzed. The introduction of higher education standards is considered an important stage of ensuring the convertibility and universalization of professional education in Ukraine and beyond.

Special attention is paid to the implementation of the credit-module system for the organization of the educational process, which is an important step in the implementation of the provisions of the Bologna Declaration. The main advantages of this system are analyzed, in particular: the flexibility of educational programs, increasing the level of individualization of education, the possibility of choosing disciplines, as well as the effectiveness of evaluating students' educational achievements. The introduction of the credit-module system helps to improve the quality of professional training, adapt students to modern challenges and ensure their professional mobility.

Keywords: artistic and pedagogical education; innovative technologies; credit-module system; competence approach; modernization of education; standards of higher education.

Постановка проблеми. Художньо-педагогічна освіта нині перебуває в постійному пошуку, впроваджуючи позитивні зміни в навчальний і виховний процеси. Основні інноваційні засади, які впроваджуються:

неперервність навчання; особистісно зорієнтоване навчання; компетентнісно-спрямоване навчання; розвивальне навчання; інтегроване навчання; профільне навчання; інтерактивні технології навчання; проєктні технології; комплексне оцінювання ди-

дактичного процесу (навчальних досягнень студентів) [4, 9].

Модернізації змісту та форм професійної підготовки майбутніх фахівців сприяє впровадження кредитно-модульної організації навчально-виховного процесу в педагогічних ЗВО України. Значний інтерес до цієї системи навчання студентів на сучасному етапі розвитку вищої педагогічної освіти пов'язується з практичним утіленням основних положень Болонської декларації. Кредитно-модульна організація навчально-виховного процесу передбачає: зростання ролі інформаційної підготовки викладача, який повинен уміти проєктувати освітнє та навчальне середовище із залученням сучасних інформаційно-комунікаційних і педагогічних технологій; розроблення модульних програм із навчальних дисциплін, у яких мінімодулі легко можна замінити, поновити, трансформувати, адаптувати; впровадження такої кількості спецкурсів, які дадуть змогу студентів здійснювати власний вибір із кредитів (зокрема, це стосується старших курсів вищої школи); створення сучасного діагностичного інструментарію щодо оцінювання діяльності студентів і викладачів вищої школи [6].

Упровадження стандартів вищої освіти дало можливість: встановити базовий рівень, що забезпечує отримання і продовження професійної освіти, необхідні рівні кваліфікації; підвищити якість професійної підготовки шляхом розширення професійного профілю, оволодінням інтегрованою групою професій, універсалізації змісту освіти, впровадження прогресивних, інноваційних систем навчання; упорядкування прав і відповідальності різних форм професійної підготовки всіх суб'єктів системи вищої освіти; забезпечити конвертованість професійної освіти всередині держави і за її межами [7, 59].

Мета статті – дослідження та аналіз інноваційних засад і процесів модернізації професійної підготовки у вищій художньо-педагогічній освіті. У рамках дослідження ставиться завдання визначити ключові напрями реформування освітнього процесу, зокрема, впровадження інтерактивних технологій, проєктного підходу та кредитно-модульної організації навчання. Метою також є оцінка впливу інновацій на якість професійної підготовки майбутніх фахівців, їхня адаптація до сучасних вимог ринку праці та підвищення конкурентоспроможності на міжнародній освітній арені.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми педагогічної освіти перебувають у центрі уваги українських і зарубіжних науковців. Важливими для нашого дослідження є ґрунтовні праці: В. Андрущенко, І. Бех, А. Бойко, Л. Бабенко, Л. Бичкова, Я. Болюбаш, В. Бутенко, І. Глинської, Т. Завадської, І. Зязюна, О. Кайдановська, М. Кириченко, С. Кондахчан, С. Коновець, М. Лещенко,

Н. Миропольської, О. Музики, Б. Неменського, О. Олексюк, О. Отич, Г. Падалки, М. Пічкур, О. Пехоти, В. Радкевич, О. Рудницької, О. Ростовського, В. Семиченко, С. Соломахи, В. Тименко, О. Шевнюк, Г. Шевченка, О. Щолокової, Т. Цвєлих, І. Якиманської та ін.

Виклад основного матеріалу дослідження. У професійній освіті, зокрема в підготовці художників, у ЗВО нині використовують два типи навчання – підтримувальне й інноваційне [8, 25–30]. Підтримувальне (відтворювальне) навчання, спрямоване на підтримку й відтворення культури, соціального досвіду, багато років широко втілювалося в практиці освіти з метою навчання фахівців. Інноваційне навчання ставить метою не лише створення й упровадження різноманітних нововведень, а й забезпечення цілісної модернізації системи освіти, оновлення педагогічного стилю мислення, колективних відносин, які з цими нововведеннями пов'язані.

Професії художнього профілю потребують поєднання творчого теоретичного мислення з практичними функціями. Тому зміст теоретичного навчання потрібно збагачувати знаннями, які насичують та удосконалюють професійну майстерність майбутнього фахівця з художньої спеціалізації, яку студенти освоюють в закладі освіти. Удосконаленню навчального процесу в закладах освіти надавали значення всі відомі художники-педагоги.

У теоретичному навчанні переважають традиційні методи – лекція, бесіда. На практичних заняттях багато часу відводиться копіюванню класичних творів живопису, відпрацюванню навичок реалістичної манери рисунка. Така система навчання не ефективна. Вона не сприяє виробленню у здобувачів знань власного стилю у мистецтві. Щоб стати справжнім творцем, студент повинен у чомусь відступати від класичних принципів, порушувати канони, знайти свій стиль.

Вивчення теорії та практики професійно-орієнтованих дисциплін дає змогу знаходити різноманітні підходи до розв'язання творчих завдань різної складності у навчальній діяльності; формує та розвиває художньо-пізнавальний інтерес та інтелектуальні та образотворчі здібності, духовно-ціннісні орієнтації, здатності до спілкування, самореалізації студентів; сприяє виробленню індивідуального професійного стилю роботи. Результатом професійної підготовки є не лише фахівець, а й гармонійна, самоактуалізована особистість, яка вважає сенсом свого життя безперервне самовдосконалення.

Мистецька освіта не обмежується вивченням дисциплін загальноосвітнього циклу, а передбачає знайомство з різними видами мистецтв, які сприяють розвитку людини. В Україні найбільший обсяг навчального часу відводиться на загально-

професійні дисципліни, на протидію дисциплінам профільної підготовки.

Художники-педагоги слушно вважають, що головне їхнє завдання – навчити рисувати і писати фарбами. Адже процес створення картини дуже складний, це свого роду творчий феномен, який складно аналізувати і вивчати, тому що тут важливу роль відіграє інтуїція. Як уважає С. Шорохов, курс композиції має першочергове значення у розвитку творчих здібностей, образного мислення, творчої уяви, при підготовці студентів до самостійної творчої та педагогічної роботи. Він органічно взаємопов'язаний із такими навчальними дисциплінами, як рисунок, живопис, скульптура, графіка, декоративно-прикладне мистецтво, адже створюючи композицію, художник оперує лінією, плямою, кольором, світлотінню, об'ємом та іншими художніми засобами, які є композиційними засобами і формами.

На заняттях із навчального курсу “Рисунок” формуються навички рисування – те, що в педагогів-художників зветься “постановкою руки та ока”; художній смак, який розвивається не під час розглядання творів мистецтва, а безпосередньо під час рисування; просторове бачення об'єктів і просторова уява; навички композиційного мислення, композиційний світогляд на основі всього курсу рисунка, залучення композиційних аналогів, глибокого проникнення в композицію самих об'єктів рисування.

Відображувальні можливості рисунка та кольору поєднує у собі мистецтво живопису в усіх різновидах: монументальному, станковому, театральнорекоративному, мініатюрі тощо. У практичній діяльності студентів застосовуються інноваційні підходи до творчого, креативного виконання завдань, які сприяють художньому розвитку майбутнього фахівця. Якщо студент не оволодіє системою знань із загальнохудожніх і професійно орієнтованих дисциплін, він не зможе зреалізувати власний творчий задум. Отже, зміст освіти повинен: забезпечувати загальноосвітню, загальнокультурну та професійно-художню підготовку, удосконалювати художню майстерність, сприяти мобільності студентів та викладачів, готувати конкурентоспроможних фахівців; формувати, виявляти та розвивати художні здібності; забезпечувати наступність і диференціацію в навчанні професійно-художніх дисциплін; сприяти формуванню інтелектуального, художньо-образного мислення майбутнього фахівця; формувати та розвивати емоційно-естетичне ставлення до довкілля тощо [5, 3–4].

Сучасна педагогічна наука перебуває на етапі переосмислення концептуальних засад художньо-педагогічної освіти, мета якої – на основі сучасних вимог методології викладання підготувати кваліфікованих викладачів, які прагнуть здійснювати нау-

ково-методичну роботу в процесі професійної діяльності. Головні завдання вищої освіти – підготувати фахівців на основі нових педагогічних технологій навчання; навчити майбутніх викладачів професійно-художніх дисциплін творчо використовувати професійні знання та практичні вміння у педагогічній діяльності; формувати і розвивати духовні та моральні цінності; забезпечити високий рівень професійної майстерності; забезпечити естетичне виховання та розвиток творчих здібностей молоді.

На сучасному етапі обов'язковим компонентом вищої освіти є практика, основна мета якої полягає в оволодінні студентами необхідними практичними вміннями і навичками, а також їхня підготовка до самостійної професійної діяльності.

Виділяють стратегічні, проміжні й оперативні цілі практики. Стратегічна складається з удосконалення якості підготовки педагогів шляхом поєднання теорії з практикою; проміжна – полягає в розширенні знань, формування умінь і якостей особистості майбутнього викладача; оперативна ціль має вузькоконкретний характер і висувається на кожен з етапів практики.

Організація в закладах вищої освіти практики і включення студентів у практичну діяльність, на думку Л. Кацова, скеровано на реалізацію таких функцій майбутніх фахівців:

1. Адаптаційна функція. Практика відіграє значну роль у пристосуванні студентів до подальшої професійної діяльності, до типу закладу освіти, де випускник працюватиме.

2. Навчальна функція. Різноманітність завдань, які виконуються під час практики (передбачених програмою), всебічно формують студентів як майбутніх фахівців, виробляють у них уміння та навички професійного використання отриманих теоретичних знань, а також прагнення поповнювати свої знання, вміння та навички з обраної спеціальності.

3. Виховна функція допомагає практикантам під час проходження практики брати активну участь у проведенні виховної роботи і навчатися її виконувати в колективах (педагогічних, учнівських, студентських тощо).

4. Розвивальна функція. У процесі проходження практики відбувається розвиток і вдосконалення професійно важливих якостей майбутнього викладача (самостійність, цілеспрямованість, мобільність тощо) і виробляється стиль педагогічної діяльності.

5. Діагностична функція. Практика дає змогу визначити й осмислити позитивні сторони і недоліки професійної підготовки, глибше усвідомити складність і відповідальність обов'язків своєї спеціальності, значення художніх, організаторських і педагогічних якостей і здібностей.

У процесі проходження педагогічної практики в майбутніх викладачів відбувається стимулювання і

розвиток потреби: 1) взаємодії зі студентами і батьками; 2) оволодіння педагогічними і методичними знаннями, вміннями і навичками; 3) педагогічної діяльності; 4) проведення педагогічної дослідницької діяльності; 5) професійно-педагогічного самовиховання [1].

Мистецтво має великий вплив на естетичний розвиток людини, виконує пізнавальну функцію, сприяє розвитку свідомості та почуттів особистості, її поглядів і переконань, а естетичне виховання слугує формуванню здатності активного естетичного ставлення студентів до творів мистецтва. Художня культура не лише становить зміст методологічних, світоглядних і загальнохудожніх підходів, які формують особистість, а й має потужний вплив на естетичне виховання майбутнього викладача професійно-художніх дисциплін.

Сучасній освіті потрібні викладачі з широким світоглядом, розвиненими естетичними потребами та художнім смаком, оскільки від якості навчання залежить авторитет і престиж конкретного закладу освіти. Цьому значно сприяє мистецтво, адже лише воно має властивість сформувати духовну та високоінтелектуальну особистість, збагатити її естетичний досвід, вплинути на її саморозвиток та розвиток креативних якостей. Мистецтво може стимулювати наукові та практичні здібності студентів, впливати на їхній загальний розвиток та підвищення успішності навчання. Студенти, які мають розвинені художні інтереси, легше справляються з навчальним навантаженням.

Сучасне мистецтво, що вивчається у ЗВО художнього спрямування, засноване на постмодерністській парадигмі, його можна охарактеризувати як соціальне, міждисциплінарне та проблемно орієнтоване. Межі між мистецтвом та іншими дисциплінами, або мистецтвом і суспільством нині є розмитими, воно не має загальних стилістичних рис. Щоб поєднати різні сучасні арт-практики з відповідними методами викладання і навчання використовуються основні категорії сучасного мистецтва, які охоплюють як зміст, так і засоби експресії, вираження.

Специфіка викладання професійно-художніх дисциплін полягає в особливій формі спілкування між викладачем і студентами, яка забезпечує налагодження духовного контакту між ними, активізувати емоційну сферу, розвивати естетичні почуття. Перед виконанням будь-якого завдання, студентам пояснюють, що вони повинні в своїй роботі не тільки зобразити те, що від них вимагають, а й висловити своє емоційне ставлення в яскравій художній формі. Розпочинаючи роботу над твором, митець обов'язково ставить перед собою певну емоційну мету. Він прагне насамперед звернути увагу глядача на конкретний художній образ, який передає ідею твору і ставлення автора до зображеного [9].

Творчість має особистісний характер. Художник завжди прагне виразити себе та самореалізуватися у власному творі. Тому в процесі навчання майбутніх художників проводять тематичні та відкриті перегляди курсових і дипломних робіт, організовуються виставки кращих робіт тощо.

Інтеграційні процеси які відбуваються у системі вітчизняної освіти, зміна освітніх парадигм і ставлення акцентів на особистісно орієнтоване навчання визначає напрям розвитку системи вищої освіти, яка спрямована на організацію професійно-художньої освіти з урахуванням індивідуальних якостей, потреб і можливостей майбутніх фахівців. Для цього потрібно враховувати закономірність, що знання й уміння, не сприйняті особистістю як ціннісні та значущі, не будуть нею взяті в основу для формування професійно важливих якостей.

Продуктивним шляхом удосконалення педагогічної підготовки майбутніх професійно-художніх фахівців є її професійна спрямованість, нерозривний зв'язок із практикою, врахування професійних, психологічних і соціальних аспектів професійної діяльності студентів, оновлення не лише, форм, методів і засобів підготовки, а й змісту педагогічної складової навчання. Заклади вищої освіти забезпечують професійну підготовку відповідно до потреб особистості та суспільства через розробку різних освітніх програм і різних форм організації навчання (дистанційне, очно-заочне, заочне, додаткове та ін.), а також шляхом впровадження кредитно-модульної системи навчання для реалізації мобільності студентів в міжнародному освітньому просторі [2].

Загалом, виконаний аналіз сучасної практики професійної підготовки викладачів професійно-художніх дисциплін показав, що демократичні та гуманістичні процеси в Україні сприяють утворенню особистісно орієнтованих, творчо-інноваційних педагогічних методів і стилів, що пов'язані з діяльністю майбутніх фахівців. Організація навчального процесу, спрямованого на творчий розвиток особистості, передбачає забезпечення умов для реалізації студентами своїх творчих якостей у навчальному процесі: на заняттях, у позанавчальній діяльності; участь у житті закладу освіти через індивідуальний вибір; детальний аналіз педагогами найбільш значущих для студентів видів громадської діяльності; створення творчої атмосфери в колективі; утвердження у колективі культури спілкування; підтримка креативних рішень студентів тощо.

Водночас мистецькі заклади України нині зіткнулися з проблемами, які не можуть самотужки розв'язати ні самі ЗВО, ні Міністерство освіти, а зволікання з їх розв'язанням може негативно позначитися на розвитку вищої мистецької освіти і культурного середовища українського суспільства.

Наша освіта досі є консервативною і не відповідає вимогам та потребам сьогодення. Освітній процес має переважно репродуктивний характер і є неогрунтованим та нелогічним. Катастрофічно втрачається престиж ЗВО, зникає мотивація до навчання. Постає необхідність коригування законодавчої та нормативної бази функціонування мистецьких закладів вищої освіти. Необхідно так змінити модель фінансування державою системи вищої освіти, щоб ЗВО брали участь у конкурсі підготовки фахівців з певних спеціальностей і в обсязі держзамовлення, сформованого на основі реальних потреб суспільства у фахівцях певної спеціальності з урахуванням плану розвитку на найближчі 10 років. Потрібно враховувати регіональні потреби у фахівцях і наявність матеріально-технічної бази для їхньої підготовки.

Набуває актуальності створення якісно нової системи організації професійної підготовки, яка повинна навчити майбутнього викладача вміння інтегрувати спеціально-професійні, психолого-педагогічні, методичні та соціально-педагогічні знання у нестандартних ситуаціях професійно-освітньої діяльності та застосовувати набутий досвід для особистісного саморозвитку і самовдосконалення. Це потребує принципово нового змісту художньо-педагогічної підготовки, метою якої є формування особистості педагога-новатора, здатного самостійно, креативно мислити [3].

Висновки. У зв'язку з цим постає гостра необхідність у розв'язанні актуальних питань, пов'язаних із підвищенням якості освіти, переосмисленням концептуальних засад і впровадженням у зміст вищої художньо-педагогічної освіти інноваційних процесів і технологій, спрямованих на формування конкурентоспроможного фахівця, готового до інноваційної діяльності, здатного демонструвати високий рівень професіоналізму, саморозвитку й самореалізації у професійній діяльності, професійній кар'єрі та соціумі. Ефективність роботи з удосконалення національної системи освіти загалом і професійної підготовки можна успішно забезпечувати там, де творчо й наполегливо працюють висококваліфіковані, компетентні, творчо розвинені викладачі педагогічних ЗВО, методисти, усі, хто, творчо актуалізуючи досвід попередніх поколінь, наполегливо реформує сучасні процеси мистецької та професійної освіти, спрямовуючи їх на особистісно-творчий розвиток і самореалізацію кожного педагога – фахівця художнього профілю.

Незважаючи на суттєві здобутки в галузі сучасної художньо-педагогічної освіти, актуальною залишається гостра потреба зміни підходів і власне змісту професійно-художніх дисциплін й принципових позицій щодо необхідності посилення їх творчо-активізувального впливу на якість професійної підготовки викладачів в українських педагогічних закладах вищої освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кацова Л.І. Формування професійного інтересу у майбутніх учителів у процесі педагогічної практики: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Харків, 2005. 202 с.
2. Колісник-Гуменюк Ю.І. Теоретичні та методичні засади професійно-педагогічної підготовки викладачів професійно-художніх дисциплін у вищих навчальних закладах. *Молодь і ринок*. 2016. № 7 (138). С. 19–26.
3. Колісник-Гуменюк Ю.І. Система професійно-педагогічної підготовки викладачів професійно-художніх дисциплін у закладах вищої освіти: монографія. Львів: ЛА "Піраміда", 2020. 515 с.
4. Пашко Л.Ф., Коваленко О.П., Корягіна Н.В. Науково-теоретичні основи змісту сучасної освіти. *Науково-методичні основи змісту сучасної освіти (курс лекцій): науково-методичний посібник*. Полтава: ПОППО, 2008. С. 5–18.
5. Радкевич В.О. Концепція професійно-художньої освіти. *Професійно-технічна освіта*. 2004. № 3. С. 3–4.
6. Степко М.Ф., Болюбаш Я.Я., Шинкарук В.Д. та ін. Вища освіта України і Болонський процес: навч. посіб. В.Г. Кремень (ред.). Тернопіль: Навч. кн. – Богдан, 2004. 384 с.
7. Чернілевський Д.В., Гамрецький І.С., Зарічанський О.А., Луцький І.М., Пшеничнюк О.В. Педагогіка вищої школи: підручник. Д.В. Чернілевський (ред.). Вінниця: АМСКП, Глобус-Прес, 2010. 408 с.
8. Botkin J.W., Elmadjra M. and Malitz M. No Limits to Learning. A Report to the Club of Rome. Oxford. 1979. P. 25–30.
9. Yashchuk S., Kolisnyk-Humeniuk Y., Shapran O., Martirosian L., Petukhov T., Artemieva I. Pedagogical Design of the Content of Professional Training of Teachers of General Technical Disciplines and Methods of Teaching Technology. *BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience*, 2021. № 12 (1). pp. 278–299.

REFERENCES

1. Katsova, L.I. (2005). Formuvannia profesiinoho interesu u maibutnikh uchyteliv u protsesi pedahohichnoi praktyky [Formation of professional interest among future teachers in the process both as pedagogically, as practically]. *Candidate's thesis*. Kharkiv, 202 p. [in Ukrainian].
2. Kolisnyk-Humeniuk, Yu.I. (2016). Teoretychni ta metodychni zasady profesiino-pedahohichnoi pidhotovky vykladachiv profesiino-khudozhnikh dystsyplin u vyshchyykh navchalnykh zakladakh [Theoretical and methodological principles of professional and pedagogical training of teachers of professional and artistic disciplines in higher educational institutions]. *Youth & market*. No. 7 (138). pp. 19–26. [in Ukrainian].
3. Kolisnyk-Humeniuk, Yu.I. (2020). Systema profesiino-pedahohichnoi pidhotovky vykladachiv profesiino-khudozhnikh dystsyplin u zakladakh vyshchoi osvity [System of professional and pedagogical training of teachers of professional and artistic disciplines in institutions of higher education]. *Monograph*. Lviv, 515 p. [in Ukrainian].
4. Pashko, L.F., Kovalenko, O.P. & Koriahina, N.V. (2008). Naukovo-teoretychni osnovy zmistu suchasnoi osvity [Scientific and theoretical foundations of the content of modern education]. *Scientific and methodical foundations of the content of modern education (course of lectures): Scientific and methodical manual*. Poltava, pp. 5–18. [in Ukrainian].
5. Radkevych, V.O. (2004). Kontseptsia profesiino-khudozhnoi osvity [The concept of professional and art

PROFESSIONAL COMMUNICATIVE COMPETENCE OF IT SPECIALISTS IN A FOREIGN LANGUAGE: SCIENTIFIC AND PEDAGOGICAL DISCOURSE OF THE PROBLEM

education]. *Vocational and technical education*. No. 3. pp. 3–4. [in Ukrainian].

6. Stepko, M.F., Boliubash, Ya.Ia., Shynkaruk, V.D. and others. (2004). *Vyshcha osvita Ukrainy i Bolonskyi protses* [Higher education of Ukraine and the Bologna process]. *Education manual*. V.H. Kremen (Ed.). Ternopil, 384 p. [in Ukrainian].

7. Chernilevskiy, D.V., Hamretskiy, I.S., Zarichanskyi, O.A., Lutskiy, I.M. & Pshenychniuk, O.V. (2010). *Pedahohika vyshchoi shkoly* [Higher school pedagogy]. *Textbook*. (Ed.). D.V. Chernilevskiy. Vinnytsia, 408 p. [in Ukrainian].

8. Botkin, J.W., Elmadjra, M. & Malitz, M. (1979). *No Limits to Learning. A Report to the Club of Rome*. Oxford. pp. 25–30. [in English].

9. Yashchuk, S., Kolisnyk-Humeniuk, Y., Shapran, O., Martirosian, L., Petukhov, T. & Artemieva, I. (2021). Pedagogical Design of the Content of Professional Training of Teachers of General Technical Disciplines and Methods of Teaching Technology. *BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience*, No. 12 (1), pp. 278–299. [in English].

Стаття надійшла до редакції 02.10.2024

UDC 378.14

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2024.316502>

Nataliya Mukan, *Doctor of Sciences (Pedagogy), Professor,
Professor of the Pedagogy and Innovative Education Department,
Lviv Polytechnic National University*
Svitlana Kozubska, *Postgraduate Student of the Pedagogy and
Innovative Education Department,
Lviv Polytechnic National University*

PROFESSIONAL COMMUNICATIVE COMPETENCE OF IT SPECIALISTS IN A FOREIGN LANGUAGE: SCIENTIFIC AND PEDAGOGICAL DISCOURSE OF THE PROBLEM

The article is devoted to the study of the problem of professional communicative competence of IT specialists in a foreign language. The aim of the article is to analyse the research literature and study the foreign language professional communicative competence of IT specialists in the scientific and pedagogical discourse. It is determined that modern living conditions, characterized by intensive integration processes, intensification of international contacts and the destruction of territorial boundaries thanks to innovative digital technologies, have contributed to the improvement of the theory, methodology and practice of teaching foreign languages at the global level and at all levels of the educational system, in particular the professional one. IT business shows a tendency towards internationalization and globalization, which contributes to the emergence of many successful IT products thanks to the efforts of teams with representatives from different countries, regions and even continents in their structure. It is proved that communication is an integral component of the professional activity of IT specialists in today's conditions, the basis of meeting their professional communicative needs and the performance of professional duties and tasks. The main functional styles of professional communication in the IT sphere are determined and characterised. Based on the study of scientific publications, it is concluded that the foreign language professional communicative competence of IT specialists is the subject of scientific discussions. Scientific works emphasize its importance in the professional activity of IT specialists who cooperate and communicate at the level of the organization, country, and international level, and colleagues in the professional environment, partners, and clients are their communicators which substantiate the need to use language tools in order to achieve mutual understanding.

Keywords: *IT sphere; IT specialist; professional environment; communication; competence; communicative competence; professional communicative competence; foreign language professional communicative competence.*

Ref. 20.

Наталія Мукан, *доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри педагогіки та інноваційної освіти
Національного університету "Львівська політехніка"*
Світлана Козубська, *аспірант кафедри педагогіки
та інноваційної освіти
Національного університету "Львівська політехніка"*

ІНШОМОВНА ПРОФЕСІЙНА КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ІТ-ФАХІВЦІВ: НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ДИСКУРС ПРОБЛЕМИ

Стаття присвячена дослідженню проблеми іншомовної професійної комунікативної компетентності ІТ фахівців. Визначено, що сучасні умови життя, які характеризуються інтенсивними інтеграційними процесами, інтенсифікацією міжнародних контактів та руйнуванням територіальних кордонів, завдяки інноваційним цифровим технологіям, сприяли вдосконаленню теорії, методики та практики навчання іноземних мов на